

Francesc Serés o la força del llenguatge

Carles Montpart Tura

Si hi ha un autor dins del panorama actual de la literatura catalana en què es doni la màxima distància entre l'enorme qualitat de la seva prosa i el discret reconeixement de la seva obra per part del públic majoritari, aquest és sens dubte el cas de Francesc Serés. La publicació del seu últim llibre, La pell de la frontera, és una magnífica ocasió per parlar de la seva trajectòria literària

Per començar, una trilogia

De la vida de Francesc Serés (Saidí, Baix Cinca, 1972) en sabem més aviat poc, ja que es tracta d'un autor que des dels inicis s'ha caracteritzat per viure allunyat dels cercles intel·lectuals i dels nuclis d'escriptors que es mouen en l'àmbit bàsicament barceloní i que manté una discreta —per no dir nul·la— presència pública. Sabem, tot just, que va estudiar Belles Arts i Antropologia a la Universitat de Barcelona, que ha exercit de professor d'història de l'art antic i medieval a la Universitat Pompeu Fabra i de professor de català en un institut, i que actualment viu al Sallent, un veïnat del municipi de Santa Pau, a la Garrotxa. També és col·laborador de la revista d'història i cultura *L'Avenç* i dels diaris *El País* i *Ara*. En els últims anys, Serés ha fet diverses estades a Egipte, els Estats Units, França, Rússia i Anglaterra.

Pel que fa a la seva obra narrativa, Serés es va estrenar amb *Els ventres de la terra* (2000), *L'arbre sense tronc* (2001) i *Una llengua de plom* (2002), reunits posteriorment, després d'haver-hi efectuat una profunda revisió lingüística, en un sol volum amb el títol *De fems i de marbres* (Quaderns Crema, 2003). Es tracta d'unes obres que ja en el seu moment van sorprendre lectors i crítics per la potència

expressiva del llenguatge que utilitzava un autor jove —vint-i-vuit anys en el moment de la publicació del primer títol— que a més era totalment desconegut fins aleshores. Un crític va descriure la bellesa i la contundència de la seva prosa amb els qualificatius de *lírca* i *aspra*. Pel que fa al contingut, Serés, en un magistral exercici literari de memòria —personal i col·lectiva— ens evocava i reconstruïa, amb una minuciositat aclaparadora, però també amb una intencionalitat que prenia una dimensió mítica, un munt d'històries arrelades profundament al territori que li és propi: una ruralia en profunda transformació. Un paisatge innominat, que pot recordar les construccions literàries de Faulkner —autor que Serés aprecia especialment— però que acaba remetent sempre a l'espai de frontera que representen les comarques de la Franja de Ponent. Un espai on l'extrema calor de l'estiu i el rigor de l'hivern, juntament amb l'omnipresència del cultiu de la fruita, acaba constituint un autèntic paradís perdut arrelat a la més tendra infantesa. Ell mateix ha recordat la importància que tenia per a ell la Fira de San Miquel de Lleida: "*Fa molts anys, la Fira de Sant Miquel marcava el canvi del cicle anual. S'acabava setembre, quasi no quedava fruita, s'apagava l'estiu terrible i començava l'escola. Ni*

Francesc Serés

Nadal ni Cap d'Any eren dates rellevants, a Saidí. Les festes del Pilar de Fraga es reduïen a atraccions que m'espantaven. Les de Saidí, per conegudes, fins i tot estranyes. Per a mi, no hi havia res comparable a la Fira de Sant Miquel, tot el que hi podia haver al món arribava al costat dels Camps Elisis. "Camps Elisis" sonava transcendent abans que sabés la paraula transcendent. De vegades hi anava divendres, dissabte i diumenge. Quan arribava Sant Miquel s'havia d'aprofitar, a Saidí tampoc no hi havia gaire res més per veure. Hi anava amb els de casa, amb familiars o amb els pares d'algun amic. Diria que eren els dies més

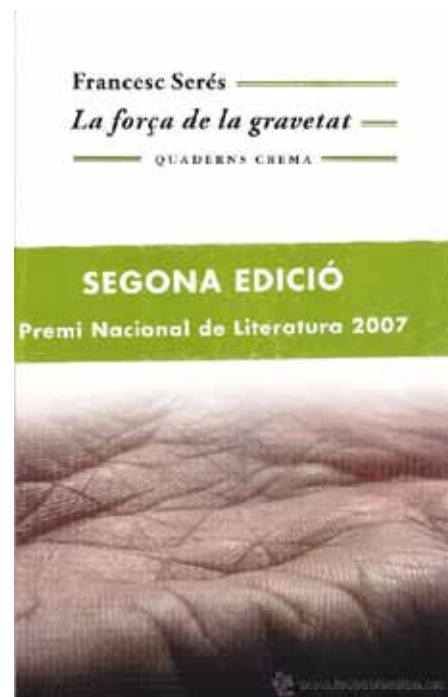
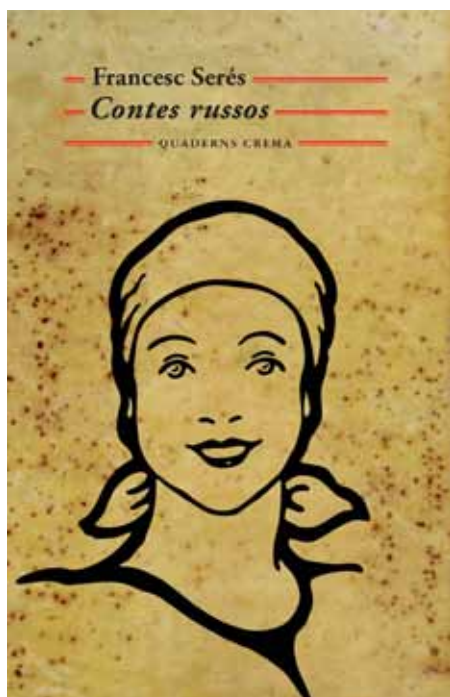
feliços de l'any. Els nens, saltàvem de cabina en cabina tota la tarda, d'un cotxe a una furgoneta, tractors, camions, excavadores i tornar a casa amb bosses de publicitat, les butxaques plenes de globus, caramels i clauers".

Pel que fa a la intenció de la seva escriptura, l'autor reflexionava, en el mateix text, en els següents termes: "Quan em demanen per què escric em vénen al cap arguments [...] que abans s'han escrit milers de vegades i que encara es poden tornar a escriure; que han passat i que tornaran a passar; que són el que semblen i, a la vegada, molt més del que són; però sobretot, que fan que ens demanem què hi ha darrere d'allò que ens sembla evident, que fan que ens demanem quina és la història que hi ha darrere. ¿Per què escric? Em sembla que la resposta és en algun lloc del trajecte que va dels llibres a les vivències, però, la veritat, tot el que hi trobo són aproximacions i no sé si sabria respondre sense escriure una altra vegada

un text que també demani una explicació. Vaig intentar aproximar-me a tots aquests terrenys en els meus primers llibres. Amb el què i el com també hi havia d'anar el per què. ¿Me'n vaig sortir? Fa de mal dir, sí i no, la foto sempre és parcial, borrosa i desenfocada. Meva, malgrat tot." Unes declaracions que toquen el moll de l'ós de la intenció de l'escriptura de Serés: la voluntat de fixar, sense sentimentalisme ni nostàlgia, un món que es perd. Una tasca, però, que només esdevé possible —i creïble— a través d'unes històries particulars que, tot i ser només una part de la realitat, per la força del llenguatge esdevenen totalitzadores.

Un autor de contes

Un cop editada la trilogia esmentada, Francesc Serés va publicar *La força de la gravetat* (Quaderns Crema, 2006) un magnífic recull de disset contes que va obtenir el Premi Nacional de Literatura i el Premi de la

Crítica Serra d'Or. Uns premis que avalaven per primer cop una trajectòria literària d'un escriptor que la crítica ja no dubtava a qualificar de molt important. Els contes, de temes molt variats i ara situats a diversos indrets de la geografia catalana, ens tornaven a presentar un autor extremadament preocupat per la pulcritud en l'ús de la llengua i amb la intenció de presentar històries que anessin més enllà de la percepció aparent de la realitat. Tota una geografia humana poblada d'herois anònims convertits en literatura. Més endavant, l'autor de Saidí reincidirà en l'ús del conte amb l'exercici de ficció literària *Contes Russos* (Quaderns Crema, 2009) —que es presenta en forma d'una antologia de cinc escriptors russos imaginaris— premi Ciutat de Barcelona i premi de la Crítica de l'Associació Espanyola de Crítics Literaris, i el recull *Mossegat la poma* (Quaderns Crema, 2012), un conjunt de trenta-set relats breus sobre l'alegria de l'amor i la tristesa del desamor, una autèntica crònica sentimental i una meravella de precisió i de subtileza literària. Entremig d'aquests reculls, Serés també es va estrenar com a autor dramàtic amb la trilogia *Caure amunt. Muntaner, Llull, Roig* (Quaderns Crema, 2008).

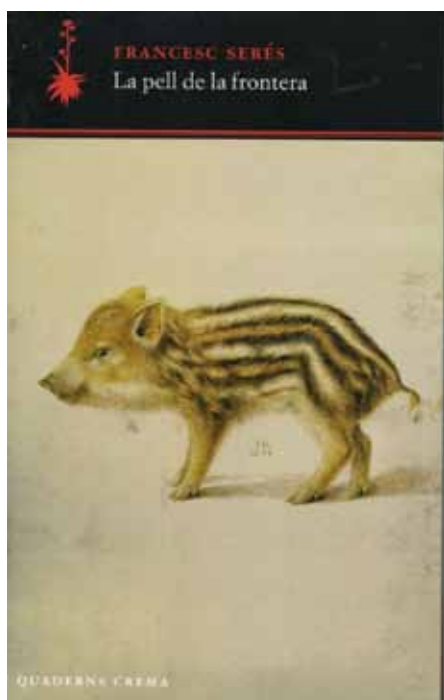
Cronista de les realitats

A banda de les novel·les esmentades, dels reculls de contes i d'alguna incursió en el gènere teatral, Francesc Serés destaca també per la publicació de dues obres que s'allunyen de la ficció pròpiament dita i s'endinsen en el terreny de la crònica periodística de tipus literari. El primer exemple d'aquesta narrativa va ser *La matèria primera* (Editorial Empúries, 2007) —única obra publicada fora del seu segell editorial habitual, Quaderns Crema— que presenta un recull d'entrevistes, cròniques i relats que situen el lector en un conjunt de "realitats" sovint desconegudes de la gent treballadora de la Catalunya del començament del mil·lenni. Els protagonistes són gent corrent la vida dels quals constitueix la matèria primera del país i que l'autor de Saidí sempre, des dels inicis de la seva carrera literària, ha considerat un material de primer ordre per bastir la seva obra literària.

El darrer exemple en aquesta línia és la recent publicació de *La pell de la frontera* (Quaderns Crema, 2014). En aquest cas, a partir de la pròpia experiència —i de la memòria personal— i fruit d'un munt de visites i recorreguts pel Baix Cinca i el Segrià entre els anys 2003 i 2013, l'autor ens narra l'arribada i la vida dels immigrants europeus i africans que han canviat la fesomia humana d'aquest territori. Històries de desarrelament i de misèria i d'intents de sobreviure en un entorn sovint hostil i sempre difícil. Històries que tenen valor perquè s'encarnen en noms concrets: Hakeem,

Fàtima, Majeed, Ibrahim, Andrei, Natalia i tants i tants d'altres. Una realitat que sovint, per a la resta de catalans que no viuen en aquestes comarques, no va prendre cos fins que l'ocupació de la plaça de Catalunya per part de centenars d'immigrants es va convertir en portada de diaris i en titulars de telenotícies. Serés els entrevista, parla amb ells, els ajuda quan pot i els converteix en dignes protagonistes d'un llibre que fa la sensació que li ha costat molt d'escriure.

A part del text, el llibre inclou un bon nombre de fotografies fetes pel mateix autor que ens acaren amb la crua realitat de les miserables condicions de vida dels immigrants i ens visualitzen un món que Serés, que ha passat molts anys fora del seu territori, ja no reconeix, un món del qual ja no en té les claus d'explicació i que només recuperarà parcialment —però només de manera simbòlica— amb les obres que emprèn a la casa de l'àvia, a Saidí. De les catorze proses que inclou el volum, l'escriptor en dedica una a recrear la seva estada a Nova York en el marc d'una trobada d'escriptors que plantegen diversos projectes creatius —i el seu és, justament, aquest llibre—, una altra a la seva experiència com a professor de nens immigrants en una aula d'acollida a Olot, i la darrera, i la més breu, a parlar d'ell i de la seva obra en el context de la participació a la Via Catalana del 2013. Una prosa que, a tall de balanç, sembla posar el punt i final a una etapa creativa centrada en la realitat, en les "realitats" que l'autor ha volgut convertir en literatura: *"El país ha canviat. Els pitjors pronòstics*

que es llegeixen entre les línies de La força de la gravetat i de La matèria primera s'han complert. No és que s'hagin convertit en realitat, ja hi eren mentre als mitjans es descrivia una aparença de prosperitat, hi havia un tel tan fi com opac que pocs s'atrevien a esquinçar. Tot era de paper, només calia bufar una mica perquè comencés la pitjor crisi econòmica que es recorda i que ens marcarà a tots per molts anys. Les previsions diuen també que el recorregut d'aquell país

que vaig començar a dibuixar a La força de la gravetat tindrà a partir d'ara trencants i direccions diferents". Esperem, doncs, quins seran aquests nous camins i com es reflectiran en el futur en la magnífica literatura de Francesc Serés.

www.electracaldense.com

l'electra

Pl. Catalunya, 6
08140 Caldes de Montbui
Tels: 938 650 133
938 650 585
900 181 776